

Γιάννης Τσαρούχης

(1910-1989)

Ο Κορυφαίος Πειραιώτης ζωγράφος και διανοητής

Ζωγραφική αυτοβιογραφία

Γεννήθηκα στο τελευταίο πάτωμα ενός σπιτιού τρίπατου στην οδό Λουκά Ράλλη και Βασιλέως Γεωργίου, στον Πειραιά. Όπως τα περισσότερα νέα σπίτια στον Πειραιά, ήταν νεοκλασικό.

Στον Πειραιά έμενε και μια άλλη θεία που κατοικούσε στην οδό Πραξιτέλους που 'χε δύο αγόρια και τρία κορίτσια πού έκαναν παρέα μ' ένα νεαρό, όχι και πολύ πλούσιο, που λεγόταν Σταύρος Νιάρχος.

Το να βγεις περίπατο στον Πειραιά εκείνη την εποχή ήταν σαν να σεργιανίζεις σε μια γιγάντια σκηνογραφία με βράχια και ωραία σπίτια με αγάλματα και αετώματα. Όταν κάποτε είδα σ' ένα βιβλίο γαλλικό την εικόνα ενός τοπίου του Κλωντ Λοραίν, ρώτησα αν ήταν ο Πειραιάς την παλιά εποχή. Από τότε μικρό παιδί ρέμβαζα αυτά τα τέλεια κομμάτια κορινθιακά ή ιωνικά καμωμένα από τραβηχτό σοβά. Όλα αυτά τα πράγματα με γέμιζαν θαυμασμό και συγχρόνως πλήξη.

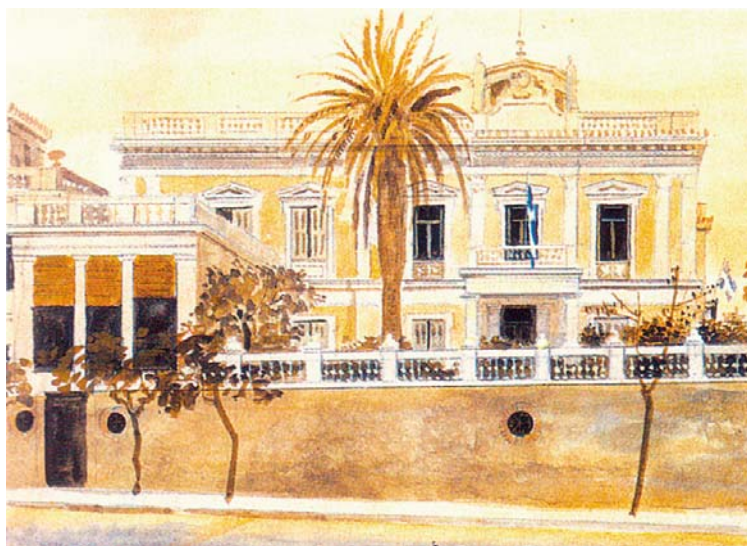
Εκείνη την εποχή, σε ηλικία επτά-οχτώ ετών, μου άρεσε να ζωγραφίζω σε μεγάλες κόλλες χαρτί συχνά 70 x 100 πάντα με παστέλ. Πολλές φορές συνήθιζα να σχεδιάζω πάνω σ' έναν μαυροπίνακα με την κιμωλία. Εχώριζα στα δύο τον πίνακα με μια γραμμή κάθετο και δεξιά σχεδίαζα εγώ και αριστερά ένα άλλο παιδί συνήθως η ξαδέλφη μου. Όταν τελειώναμε, ο πίνακας πήγαινε σηκωτός από τους δυό μας στην κουζίνα για να ερωτηθούν «οι δούλες» ποιό είναι το καλύτερο από τα δύο.

Τα πρώτα-πρώτα «έργα» μου παρίσταναν αγίους με πρόσωπα κατάμαυρα σαν τις παλιές ασημωμένες εικόνες. Αυτό συνέβαινε για δύο σοβαρούς λόγους. Πρώτα γιατί δεν ήξερα, δεν μπορούσα να ζωγραφίσω ένα τέλειο πρόσωπο όπως επιθυμούσα και δεύτερο γιατί κατά σύσταση μιας άλλης ευλαβικής «δούλας» ήταν καλύτερο να μην παριστάνω πρόσωπα γιατί αυτά τα χαρτιά πετιόνταν κατά γης, πατιόνταν και στο τέλος κατέληγαν στα σκουπίδια, κι ήταν μεγάλη αμαρτία. Μη παριστάνοντας πρόσωπα, ήταν μικρότερη η «αμαρτία».

Η ίδια αυτή «δούλα» η Μαριγώ είχε δει στον ύπνο της την Αγία Κυριακή κι ήταν καταματωμένη και με πηλές και την ρώτησε, «πώς είσαι έτσι σ' αυτό το χάλι Αγία Κυριακή», κι αυτή απάντησε: «όταν σας βάζουν τ' αφεντικά σας να ράβετε Κυριακή το πετοί μου τρυπιέται, όταν σιδερώσετε Κυριακάτικα το κρέας μου καίγεται και πονάω, όταν σκουπίζετε ξεμερδιάει η σάρκα μου», γι' αυτό δεν πρέπει να δουλεύουμε Κυριακή.

Αισθανόμουν από τότε ότι η εύτακτη οικογένειά μου έβλεπε σ' αυτή τη δραστηριότητά μου μόνο αιτία λερώματος και ακαταστασίας των δωματίων. Στο νέο σπίτι που πήγαμε, το 1917 αν θυμάμαι καλά, πάλι στην οδό Λουκά Ράλλη όλα τα ταβάνια ήταν ζωγραφισμένα από έναν Ιταλό ζωγράφο.

Το δωμάτιο όπου έπαιζα ήταν η καθημερινή τραπεζαρία. Το ταβάνι του είχε ένα κεντρικό σχήμα ωοειδές μέσα στο οποίο ήταν ζωγραφισμένος ο Αδάμ

Το σπίτι του Γ. Στριγκον (που για πολλά χρόνια στέγαζε το Γαλλικό Ινστιτούτο Πειραιά), στο Πασαλιμάνι (Ακτή Τρ. Μοντισπούλον και Η Μεραρχίας), ένα από τα ωραιότερα ελληνικά σπίτια, κατά τον Γιάννη Τσαρούχη, ο οποίος και το έχει ζωγραφίσει

«Οι μεγάλες βεντέτες, οι μεγάλες φίρμες με απωθούν, γιατί κομίζουν ότι η τέχνη είναι μια παράσταση θεατρική και όσο φασαρία κάνεις, τόσο πιο επιτυχία θα έχεις»

και ο Θεός του Μιχαήλ Αγγέλου. Το ωοειδές σχήμα επλαισιώνετο από διάφορα κυμάτια και κοσμήματα σε οπτική απάτη σε γκριζούς τόνους. Στο δωμάτιο της μητέρας μου υπήρχε η αλληγορία της Ανοιξέως σ' ένα μεγάλο στρογγυλό εγκόλπιο. Στην καλή τραπεζαρία μέσα σ' ένα κύκλο πάλι το άρμα του Ήλιου προοπτικώς ιδωμένο κατά πρόσωπο. Όλα αυτά ήταν περιορισμένα με ανάγλυφα που μου προσενούσαν σεβασμό και κατάπληξη αλλά και πλήξη. Πολύ αργότερα όταν εγγώρισα την γενεαλογία αυτών των διακοσμήσεων στην Ιταλία και στα ναπολεόντια ταβάνια άρχισα να τα καταλαβαίνω και να τα συμπαιθώ.

Η αισθητική μου μόρφωση συνετελείτο εκείνη την εποχή από δύο γαλλικά περιοδικά. Το ένα ήταν η Illustration και το άλλο η Vie Parisienne. Το τελευταίο ήταν ένα περιοδικό ευπρεπώς πορνογραφικό που

δημοσίευε ακουαρέλες με ημίγυμνες γυναίκες. Ο ζωγράφος που προτιμούσα καλύτερα απ' όλους τους άλλους ζωγράφους του περιοδικού ήταν ένας Herouard.

Με πολλή συγκίνηση το 1975 είδα μια πρωτότυπη ακουαρέλα του στο Παρίσι. Θαύμαζα σ' αυτά τα έργα μια ειδική δεξιοτεχνία του σχεδίου, επειδή δεν την είχα εγώ ούτε την απέκτησα ποτέ. Σε μεγάλη ηλικία ήταν μια νίκη για μένα να παραδεχτώ τις δικές μου δεξιοτεχνίες αδιαφορώντας για τις δεξιοτεχνίες των άλλων. Η Illustration τα Χριστούγεννα είχε υπέροχες αναπαραγωγές κλασικών έργων και μάλλον αντιπαθητικές μανιερίστικες εικονογραφήσεις λατρευτών σχεδιαστών της πλουτοκρατίας. Η Illustration έδινε επίσης αναφορά για τα διάφορα Σαλόν του Παρισιού όπου από τότε καταλάβαινα πώς τα έργα είναι μέτρια. Ήταν

Με τους μοναχούς Ιερόθεο και Κύριλλο, στο Άγιον Όρος, Πάσχα του 1985.

τα Σαλόν που έδωχναν τους μεγάλους ζωγράφους.

Ανεβαίνοντας στην Αθήνα με τη μητέρα μου εντύπωση μου έκαναν στο σταθμό Μοναστηρακίου κάτι μεγάλες διαφημίσεις ζωγραφισμένες στο χέρι καμωμένες απ' την εταιρία GEO. Πολύ αργότερα έμαθα πως οι ωραίες αυτές διαφημίσεις ήταν αντίγραφα ή διασκευές από ξένα περιοδικά αντιγραμμένα από δύο εξαιρετικούς νέους ζωγράφους που λέγονταν ο ένας Κόντογλου και ο άλλος Παπαλουκάς.

Δεν παρέλειπα ποτέ να επαναλαμβάνω από μνήμης με παστέλ ό,τι είχα δει. Μετά

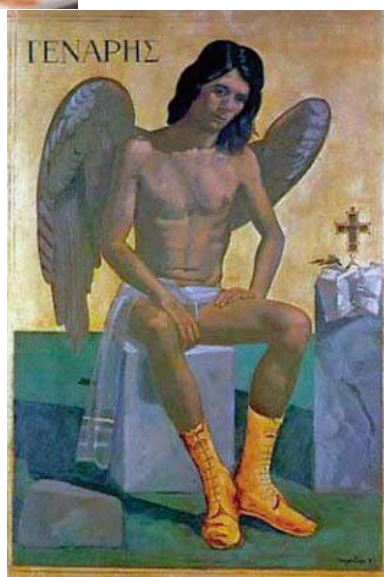
το 1925 δύο άλλα περιοδικά με πληροφορούσαν για το Παρίσι, το Femina και το Vogue. Τα κουβαλούσαν οι ξαδέλφες μου μαζί με παρτιούρες τραγουδιών της μόδας που τα παίζανε στο πιάνο και τα τραγουδούσανε. Στα σαλόνια της θείας μου σχεδιασμένα απ' τον Τσίλλερ και επιπλωμένα απ' τον στενό του συνεργάτη Χάιμαν, συνέβαιναν παράταιρα πράγματα.

Στο σπίτι της θείας μου εφιλοξενήθηκα από το 1920 ως το 1925 επειδή έλειπαν στο εξωτερικό οι γονείς μου. Ήταν η εποχή που άρχισα να ζωγραφίζω με κάποιες αξιώσεις. Εγκατέλειπα τα παστέλ

που χρησιμοποιούσα ως τότε και άρχισα να ζωγραφίζω με ακουαρέλα. Από τότε θυμάμαι, δεν ζωγράφισα ποτέ μου με ευκολία και με αγωνία έπιανα τα πινέλα. Επήρα και μερικά μαθήματα σχεδίου από ένα Γάλλο ζωγράφο που λεγόταν Πικ και ήταν ειδικευμένος για παιδιά. Νομίζω πως του 'δωσα την εντύπωση πως ήμουν ανεπίδεκτος μαθήσεως και κάποτε σταμάτησα τα μαθήματα. Άρχισα να ζωγραφίζω πάντα με ακουαρέλα πιο εντατικά και πιο σοβαρά από το 1926 που είχαν επιστρέψει οι γονείς μου και εγκατασταθήκαμε στην Αθήνα στην οδό Ερμού κοντά στο Μοναστηράκι. Εξωγράφιζα πάντα απ' το φυσικό νεκρές φύσεις ή τοπία κατά προτίμηση με κτήρια, αλλά και προσωπογραφίες. Εκείνη την

εποχή έκανα την ακουαρέλα που παριστάνει το σπίτι του χειρουργού Φωκά, όπου έμενε η οικογένεια Σεφεριάδη. Θυμούμαι τα παιδιά, τον Γιώργο και την Ιωάννα. Στο ίδιο περιβόλι ήταν και το σπίτι που μέναμε. Κάποτε είδα σ' αυτό το περιβόλι τον κυβιστή ζωγράφο Μετζενζέ που 'χε παντρευτεί την κόρη του Φωκά.

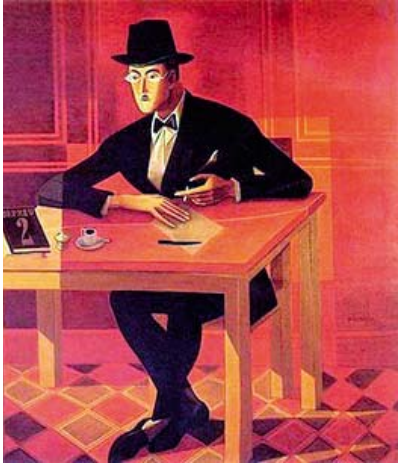
Το αντίγραφο του Δαφνίου το είχα κάνει πριν φύγει η μητέρα

μου για το εξωτερικό. Θυμάμαι πως πήγαμε με αμάξι με άλογα το 1920 για να λειτουργήσουμε την εκκλησία, γιατί το Δαφνί λειτουργιόταν τότε. Τον παπά τον πήραμε μαζί μας με το αμάξι. Έμενε απέναντι απ' το σπίτι μας σε μια μάντρα με πολλά δωμάτια, ήταν Κρητικός κι είχε δώδεκα παιδιά. Το δωδέκατο το 'χε βαφτίσει ο Βασιλιάς. Είχε έναν αδελφό χωροφύλακα και συνήθιζε να λέει στη μητέρα μου: «Όσα δεν προφθαίνω εγώ με τη φοβέρα στην εκκλησία, τα αποτελειώνει ο αδελφός μου ο χωροφύλακας κι έτσι σας προστατεύουμε κι οι δυο απ' τους κακοποιούς».

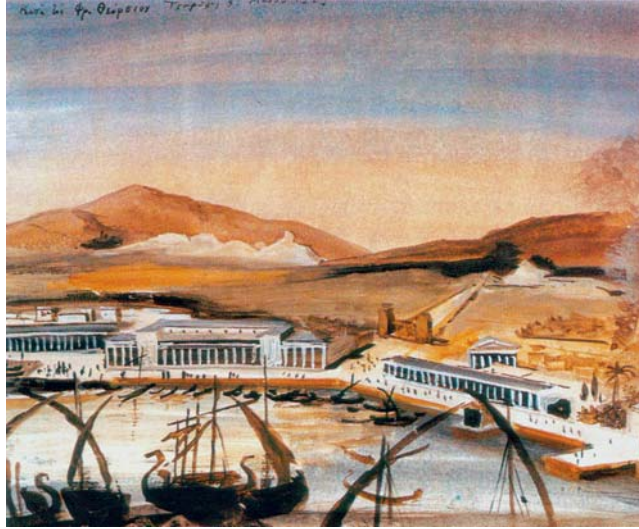
Εκτός απ' τα περιοδικά που είχαν αναλάβει την μόρφωσή μου εμάθαινα πολλά κι απ' τα πρωτότυπα έργα που έβλεπα πολύ σπανίως. Κάνα δυο Βολανάκηδες, τα πορτραίτα των δεσποινίδων Παπαλεονάρδου καμωμένα απ' τον ζωγράφο Μαθιόπουλο. Ένα από τα δύο το είχα αντιγράψει αρκετές φορές. Ακούγοντας να μιλάνε για την εν Σαλαμίνη Ναυμαχία του Βολανάκη που το εργαστήρι του ήταν απέναντι στην θείας μου, έκανα το 1918 αυτό το παστέλ με τα καράβια από μια ολλανδέζικη κάρτα αντιγραμμένη όπως συνήθως πολύ ελεύθερα.

Έργα του Βολανάκη είδα για πρώτη φορά στο Δημαρχείο Πειραιώς (Το Ρολόι) σε μια δεξίωση που ήταν ο Ναύαρχος Φουρνιέ. Εκείνο το βράδυ κήκαν και παλιού τύπου πυροτεχνήματα μέσα στη θάλασσα. Σε μεταγενέστερη εποχή είδα στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών μια έκθεση του Ροϊλού που είχε εκτεθεί ο «Ιππόλυτός» του και το «Χαίρε Ραββί».

Το 1927 ήδη μαθητής του Πολυτεχνείου που αργότερα ονομάστηκε ΑΣΚΤ (Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών) πήγα να γνωρίσω τον Κόντογλου μαζί με την Κατίνα Λάσκαρη, σήμερα σύζυγο του Δημήτρη Φωτιάδη και τότε συμμαθήτριά μου. Μαζί μας ήταν και δύο άλλα παιδιά. Είχα πάρει μαζί μου να του δείξω μερικές ακουαρέλες και σχέδια. Ο Κόντογλου με αποπήρε και μου 'πε καθαρά ότι τον απογοήτευσα: «μου 'ταν ένα παιδί γεννημένο στον Πειραιά. Νόμιζα ότι ήσουν λαϊκό, παιδί που σχεδιάζει καράβια και караγκιόζηδες. Και βλέπω ένα πληροφορημένο παιδί που ξεσηκώνει τα φιγουρίνια του Παρισιού». Μέρρες και μήνες βάσταξε η στεναχώρια μου γιατί εθαύμαζα πολύ τον Κόντογλου. Είχε καταρρακώσει όλη μου την αστική περηφάνια που δεν ήταν και πολύ στέρεη. Η οικογένειά μου και το περιβάλλον της ακολουθούσαν τα υποδείγματα της Ευρώπης. Τα λόγια του Κόντογλου, γιατί μου είχε πει πολλά, ξύπνησαν μέσα μου αλλοτινές επαφές και συναντήσεις απ' την παλιά Ελληνική Τέχνη. Εξήγειραν ζωηρές εντυπώσεις απ' τις ρεκλάμες του Δεδούσαρου του Καραγκιοζοπαίκτη, την πληγή απ' τις πρώτες εντυπώσεις του Δαφνιού. Θυμήθηκα τον παπά που ερχόταν κάθε πρώτη του μηνός να κάνει αγιασμό στο σπίτι ή παρακλήσεις στις δύσκολες στιγμές της οικογενείας ή κατά τον Δεκαπενταύγουστο. Άρχισα να δουλεύω διαφορετικά, να σκέπτομαι διαφορετικά, χωρίς ωστόσο να μαϊμουδίζω τον Κόντογλου. Αυτό θα γινόταν αργότερα. Εκείνη την εποχή γνώρισα τον Βέλμο επισκεπτόμενος με τον αδελφό μου μια έκθεση γλυπτών και σχεδίων του Γ. Χαλεπά που 'χε διοργανώσει στην γκαλερί του «Άσυλον Τέχνης». Ο Βέλμος ήταν ηθοποιός στο Θέατρο Κοτοπούλη και τον είχα θαυμάσει ως κορυφαίο στην Αντιγόνη, όπου τον αχάριστο ρόλο τον είχε ζωντανέψει και τον είχε κάνει μεγάλο ρόλο. Τον είχα δει ακόμα και ως ηθοποιό στον Άμλετ, πάντα υπέροχο. Ήμουν 17 χρονών. Είπα δυο λόγια για τον Χαλεπά και με εξετίμησε και μου πρότεινε να κάνω σχέδια από την παλιά Αθήνα και να τα εκθέσω σε μια έκθεση που ετοίμαζε. Πριν απ' αυτή την έκθεση

Γιάννη Τσαρούχη (1910-1989): «Το λιμάνι του Πειραιά κατά την αρχαιότητα» (νερομποριά σε χαρτί, 0,26Χ0,36 μ., Συλλογή Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος). Στον πίνακα αυτό ο Γ. Τσαρούχης έχει ως πρότυπο τη γνωστή αναπαράσταση του αρχαίου πειραιϊκού λιμένα από την «Ελλάδα» του Φάλξε.

«Αγαπώ την Κάλλας και τη Σωτηρία Μπέλλου. Και δεν αισθάνομαι διχασμένος.»

Στο σπίτι του Γιάννη Ρίτσου, Δεκέμβριος 1986.

εξέθεσα σε μια άλλη που λεγόταν «Οι Ασπούδαχτοι Ζωγράφοι» καίτοι εγώ ήμουν πρωτοετής στο Πολυτεχνείο, μια μεγάλη μακέτα για τις Φοίνισσες του Ευρυπίδου. Ο Κόντογλου εκείνο τον καιρό ήταν τσακωμένος με τον Βέλμο εξαπίας μιας εικόνας του Αγίου Γιαννιού που ήθελαν να την πουλήσουν συνεταιρικός. Τον ίδιο περίπου καιρό ο Κόντογλου έκανε την πρώτη

έκθεση στην Αθήνα, στο Λύκειο των Ελληνίδων.

Πήγα να την δω με φόβο και τρόμο ύστερα απ' αυτά που μου 'χε πει. Είχα άδικο να φοβάμαι. Είχε δει στην εφημερίδα «Εστία» μια φωτογραφία απ' τις Φοίνισσες του Ευρυπίδου και στο «Φραγγέλιο», περιοδικό που έβγαζε ο Βέλμος, ένα άλλο σχέδιό μου κι ήταν ενθουσιασμένος με τας προόδους μου. «Θα 'θελα να γίνεις βοηθός μου και μαθητής μου, αλλά θα 'πρεπε να μην ξαναδείς τον Βέλμο. Ή εμένα ή αυτόν. Δεν μπορείς να βλέπεις και τους δύο μαζί».

Αργότερα η σκηνογραφία των Φοινισσών δημοσιεύτηκε εγχρώμως στο Λεξικό Ελευθερουδάκη όπου ο Κόντογλου επιμελείτο την εικονογράφηση. Όλες οι σκηνογραφίες που υπάρχουν σ' αυτή την σελίδα είναι αντιγραμμένες από μένα από διάφορα ξένα περιοδικά και βιβλία, κι έτσι γίνηκε ένας σουλουπωμένος πίνακας που εστάλη στην Γερμανία να γίνει

Τζιά, Αύγουστος 1986. Στο σπίτι του Κώστα Γαβρά. Από αριστερά: Κ. Γαβράς, Χρ. Γαβράς, Γ. Τσαρούχης, Βασιλική Γαβρά, Αλ. Φασιανός, Απ. Γαβράς.

κλισέ. Αντέγραφα πολύ εύκολα και το Λεξικό μου ανέθεσε να κάνω και τον πίνακα με τα διάφορα σταφύλια, παρμένα από διάφορα βιβλία.

Η απόφαση να εργαστώ στον Κόντογλου πάρθηκε αργότερα.

Εκείνη την εποχή, θα 'μουν δεκαεννιά ετών, γνώρισα μια μεγάλη ερωτική απογοήτευση. Αυτό που λένε έναν άτυχο έρωτα, κι αποφάσισα ν' αυτοκτονήσω σιγά-σιγά μη τρώγοντας καθόλου. Στους γονείς μου που τους παραξένευε το γεγονός πως δεν καθόμουν στο τραπέζι, έλεγα πως είχα φάει πριν. Σιγά-σιγά άρχισα να αδυνατίζω και να γεμίζω σπυριά από αβιταμίνωση νομίζω. Το 1930 αποφάσισα να σταματήσω την αυτοκτονία με την πείνα και πήγα να δουλέψω στον Κόντογλου όπως παν στο Μοναστήρι για να ξεχάσουν τα πριν. Γίηκα ένας καλός βοηθός και ένας πειθαρχικός μαθητής. Συμμετείχα στους ενθουσιασμούς και στις δυσκολίες του – κι είχε πολλές – χωρίς να πάψω να φοιτώ στο Πολυτεχνείο. Με τον καιρό άρχιζα να τον κρίνω πιο γαλήνια, να βλέπω πιο καθαρά την προσπάθειά του, να τον κριτικάρω, αλλά πάντα να τον σέβομαι και να τον θαυμάζω. Εκείνη την εποχή βρήκα κι ένα γέρο Αϊβαλιώτη για να μάθω να διαβάζω παρασημαντική. Ήταν πολύ καλός ψάλτης και συγχρόνως πουλούσε στην παράγκα του στον Βύρωνα κάρβουνα και ξύλα. Είχε δυο γιους, ο ένας ήταν αστυφύλακας κι ο άλλος κλέφτης φυλακισμένος στην Θεσσαλονίκη. Η γυναίκα του, από σεμνοτυφία ίσως, την βυζαντινή μουσική την έλεγε Βαζαντινή.

Τον Πικιώνη και τον Παπαλουκά καθώς και τον Στρατή Δούκα τους γνώρισα μέσω του Βέλμου. Και οι τρεις βρισκόντουσαν πάντα σε διαμάχη με τον Κόντογλου. Τον Παπαλουκά τον γνώρισα λίγο. Τον Πικιώνη και τον Δούκα πολύ περισσότερο, ιδίως τον Πικιώνη. Όλοι αυτοί ήταν δάσκαλοί μου που συχνά διαφωνούσαν μεταξύ τους και με τον Κόντογλου. Ο Πικιώνης με συμβούλεψε να πάω στο εργαστήριο του Παρθένη στο Πολυτεχνείο ενώ ως τότε πήγαινα στο Βικάτου, από αντίδραση για τον ομόθυμο θαυμασμό στον Παρθένη. Είχα ως δασκάλους πριν πάω στα εργαστήρια, τον Θωμά Θωμόπουλο, τον Επαμεινώνδα Θωμόπουλο, τον Μπισκίνη, ακόμα και τον Μποκατσιάμπη και τον Ιακωβίδη. Στο προκαταρκτικό που έμεινα μεταξεταστέος δύο χρόνια, ο Μαθιόπουλος και ο Επαμεινώνδας Θωμόπουλος δεν με χώνευαν χωρίς να ξέρω γιατί. Αντίθετα ο Παρθένης μου έδωσε άριστα με δύο τόνους. Όπως μου είπε η γυναίκα του, γιατί τελευταία δεν μιλούσε πια παρ' όλο που επισκεπτόταν τακτικά το εργαστήριό του. Είχε θυμώσει με τον διευθυντή που ήταν ο γλύπτης Δημητριάδης, επειδή αυθαίρετα πήρε για δικό του το πρώην εργαστήριό του. Για τους περισσότερους μαθητές ο Παρθένης ήταν Θεός άμεμπτος και τέλειος, για μένα και για τον Διαμαντόπουλο, σεβαστός

αλλά συζητήσιμος. Τον Διαμαντόπουλο, τον γνώρισα στο εργαστήριο του Παρθένη αλλά τον ήξερα ως ζωγράφο πολύ πριν. Είχε εκθέσει στου Βέλμου και αυτός έργα που εντυπωσίασαν κριτικούς και φιλότεχνους. Ήταν ήδη ένας γνωστός εκτιμώμενος ζωγράφος ενώ εγώ άρχιζα ακόμα δειλά-δειλά τις δοκιμές μου. Ο Διαμαντόπουλος συμπλήρωσε με τέλειο τρόπο όσα μου 'χε μάθει ήδη ο Πικιώνης για την Μοντέρνα Τέχνη. Μιλούσε με κατανόηση και

σαφήνεια για τους σπουδαιότερους μοντέρνους σαν να είχε ζήσει χρόνια μαζί τους ενώ εκείνη την εποχή δεν είχε ταξιδέψει καθόλου έξω. Ο Διαμαντόπουλος δυνάμωσε τις αμφιβολίες μου για το αλάθητο του Κόντογλου. Και συντέλεσε στο να πάψω να είμαι βοηθός του. Λίγο πριν γνωρίσω τον Κόντογλου ήμουν σε επαφή με την Αγγελική Χατζημιχάλη καθώς και με το Λύκειο των Ελληνίδων. Αυτές οι επαφές με επηρέασαν και μελέτησα έτσι τις λαϊκές φορεσιές. Συγχρόνως έμαθα να υφαίνω. Σ' αυτό με βοήθησε κι η Εύα Σικελιανού. Μια άλλη γνωριμία σημαντική ήταν η Έλλη Παπαδημητρίου που γνώρισα το '30. Διηύθυνε το κατάστημα «Λαϊκές Τέχνες» από περισσέματα χρημάτων της αποκαταστάσεως προσφύγων για να ενισχυθεί η Λαϊκή Βιοτεχνία. Εκεί εργαζόμουν πολύ, δίνοντας σχέδια υφασμάτων απλών και με κεντήματα, σχέδια επίπλων και κεραμικής. Το σημαντικότερο που έκανα εκεί ήταν η συλλογή προτύπων λαϊκής Τέχνης περιηγούμενος όλη την Ελλάδα. Υφάσματα, έπιπλα, αρχιτεκτονική, μεταλλικά αντικείμενα, ζωγραφικές διακοσμήσεις κ.τ.λ. Έπαιρνα ένα ποσό συντηρήσεως που ήταν η αμοιβή μου για ορισμένο αριθμό σχεδίων. Αν έκανα παραπάνω σχέδια πληρωνόμουν περισσότερο. Αργότερα παρουσίασα τον Διαμαντή Διαμαντόπουλο, τον γλύπτη Κολοκοτρώνη, τον Βελισσαρίδη, τον Μόσχο και τον Εγγονόπουλο. Όλοι αυτοί έκαναν σχέδια που έχουν καταλήξει σήμερα στο Μουσείο Μπενάκη μαζί με τα δικά μου.

Αποσπάσματα από τις Μονογραφίες του Κώστα Θεοφάνους στο βιβλίο του «Οι εικαστικές τέχνες του Πειραιά – 1884-2004»

Έκδοση Νομαρχία Πειραιά, 2006.

Αδυσμόνυτες ρήσεις του Γιάννη Τσαρούχη

- ▶ Στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις.
- ▶ Το ρεμπέτικο τραγούδι είναι η απόφραξη ελληνική ψυχή.
- ▶ Τυχερός όποιος ορφάνεψε ναρίς.
- ▶ Είμαι βαθύτατα επηρεασμένος από την Ορθόδοξη Εκκλησία, τη μουσική, τη θεολογία της.
- ▶ Δεν νομίζω ότι πρέπει να υποχρεώσουμε τους ανθρώπους να εκτιμούν την τέχνη. Θέλω οι οπαδοί της τέχνης να είναι αυθόρμητοι και να έχουν αληθινή κλίση προς την τέχνη.
- ▶ Το μήνυμά μου είναι η ευλάβεια απέναντι στη ζωή.
- ▶ Το ζειμπέκικο είναι ο χορός των χορών.
- ▶ Για να μπορέσω να ζήσω, δούλενα στο θέατρο, κάτι που με ενθουσίαζε, αλλά ήταν και μια ρουτίνα, σαν να δούλενα στο εργοστάσιο.
- ▶ Από το 1940 ως το 1950, η βιοπάλη ήταν μεγάλη. Αρκεί να σας πω ότι ένα από τα όνειρά μου ήταν να αποκτήσω μια σκούπα για να σκουπίσω το ατελιέ μου. Το σκουπίξα με χαρτόνια.
- ▶ Οι μεγάλοι τραγικοί με έχουν επηρεάσει πολύ – μου έδειξαν τη ζωή όπως είναι. Ο φιλόσοφος Νίτσε με επηρέασε πολύ – μου έδωσε ωραίες συμβουλές και είχα ωραίες διαφωνίες μαζί του.
- ▶ Αγαπώ την Κάλλας και τη Σωτηρία Μπέλλον. Και δεν αισθάνομαι διχασμένος.
- ▶ Κόπιασα και κοπάζω για να βρω μια τάξη και ισορροπία.
- ▶ Θέλω συνεχώς να γνωρίζω, να ξεκαθαρίζω. Για να είμαι ελεύθερος να αγαπήσω απόλυτα.
- ▶ Δεν με ενδιαφέρουν οι προηγούμενες επιτυχίες.
- ▶ Είναι φυσικό να θέλω να κάνω ελληνικό ό,τι μου αρέσει στην Αναγέννηση. Αλλά ποτέ δεν θέλησα να γίνω Ιταλός...
- ▶ Οι μεγάλες βεντέτες, οι μεγάλες φήμες με απωθούν, γιατί νομίζουν ότι η τέχνη είναι μια παράσταση θεατρική και όσο φασαρία κάνεις, τόσο πιο επιτυχία θα έχεις.